

A Magyar Koalíció Pártja a 2006-os parlamenti választások után

---

LÁSZLÓ ÖLLÖS

THE PARTY OF HUNGARIAN COALITION AFTER THE PARLIAMENTARY ELECTIONS IN 2006

329.4(=511.141)(437.6)

324(437.6)"2006"

The Party of Hungarian Coalition. Parliamentary Elections. Votes. Electoral Program. Political Representation. Opposition. Governing. Minority Party. Regional Party.

Mint minden parlamenti választások értékelése során, így a mostani kapcsán is, mindenekelőtt az értékelés szempontjait kell megjelölnünk.

Nos, a legegyszerűbb, s látszólag a legkézenfekvőbb értékelési szempont a választáson elért eredmény vizsgálata. A választás eredményességét ugyanakkor több szempontból mérlegelhetjük. Egyrészt a pártra leadott szavazatok számának szempontjából abszolút értékben, a korábbi választás eredményével összevetve; másrészt pedig relatív értékben, tehát az országos átlaghoz viszonyítva. A választás eredményességének további szempontja a választások kimenetele utáni helyzet, nevezetesen, hogy képes volt-e kormányra kerülni a párt vagy sem, továbbá, hogy kormányra kerülése esetén milyen pozíciókat szerzett, illetve ellenzékben maradás esetén milyen lehetőségekhez jutott.

Persze a választások értékelésének más szempontjain is érdemes elgondolkodnunk, hiszen az értékelés nem pusztán a múltról szól, hanem a soron következő választási időszak aktivitásaihoz is támpontokat kellene adnia.

Nos, az egyik szempont az elmúlt választási időszak eredményességének kérdése, amelyet az alábbi alkérdésekre bonthatunk:

1. Programszempontok:

- Mit ért el a párt a választási időszakra megalkotott programjából?
- Mit ért el a hosszú távú, az adott választási időszakon átnyúló céljaiból?

2. Reprezentativitási szempontok:

- A párt választói mennyire gondolják, hogy a párt képviseli érdekeiket s értékeiket?
- Milyen szervezeti teret nyit a párt, amelyen keresztül a választók egyes csoportjainak, rétegeinek céljait be tudja csatornázni a párt programjába, döntéshozatalába.

3. Alkotmányos szempontok:

- Miként hatott a párt az ország alkotmányos rendjére. Mindenekelőtt a két alapvető alkotmányos kérdésre, az ország politikai rendszerére, valamint az emberi és polgári jogok fejlődésére.

4. Általános magyar szempontok:

– A párt magyar pártként nyilvánvalóan hatással van a magyarországi magyarokra és a többi magyar kisebbségre is. Felvethető a kérdés, milyen jelleggel bírt ez a hatás az elmúlt választási időszakban, s milyen eredménnyel járt.

Nyilvánvaló, hogy a fenti szempontok összefüggnek egymással, ezért az alábbi értékelésben csak részlegesen történhet meg a szétválasztásuk, hiszen gyakran éppen a köztük levő összefüggés jellege a fontos. Az alábbiakban az első értékelési szempontot, tehát az eredményesség kérdését vizsgáljuk, illetve magyarázzuk a többi szempont figyelembevételével.

A 2006-os parlamenti választásokon a Magyar Koalíció Pártja 269 111 szavazatot szerzett, amivel jelentősen elmaradt a négy évvel korábitól. Ugyanakkor a négy évvel előttről ugyancsak elmaradó 54,67%-os részvétel mellett ez a szavazatmenyiség az eddigi legmagasabb szavazatarányt eredményezte, nevezetesen 11,68%-ot. Az elveszített 51 958 szavazat tehát arányaiban valamivel kevesebb volt, mint amennyit a többi párt veszített országos átlagban. Így az MKP parlamenti képviselőinek száma sem csökkent a négy évvel korábbihoz viszonyítva, de nem is nőtt.

Az eredmény okait persze meg kell vizsgálnunk, mindkét szempontból. Egyéssz arra a kérdésre kell megadnunk a lehetséges választ, hogy miért érte el ezt a kiváló szavazatarányt az MKP, másrészt pedig, hogy miért veszített oly sok szavazót.

A jó szavazatarány három, egymással is összefüggő, általános okra vezethető vissza. Az egyik azokban a pártokban gyökerezik, amelyek rosszabb szavazatarányt értek el, nevezetesen korábbi választóik közül többen gondolták úgy, hogy nem érdemes részt venni a választásokon. Tehát ők nyilvánvalóan több olyan hibát követtek el, amivel demotiválták korábbi támogatóikat. Következésképpen az MKP kevesebb hasonló hibát követett el. Ugyanakkor ezt a képet némiképp árnyalja az a valószínűsíthető összefüggés, hogy a Szlovák Nemzeti Párt választási kampánya olyan magyarokat is az urnákhoz vitt, akik enélkül, alighanem, távol maradtak volna a szavazástól.

A harmadik ok felelősei a pártok együtt, mégha a felelősség nem is oszlik meg egyenlően köztük. Ez a szlovákiai pártrendszer egészének működésében rejlik, amelyik az elmúlt választási időszakban szintén hozzájárult a választópolgárok egyes csoportjainak elkedvetlenedéséhez, s kiábrándulásához a politika egészéből.

Az MKP-nak egy jövődöbeli jobb választási eredmény elérése érdekében mindezekelőtt azt kell megvizsgálania, milyen társadalmi csoportok támogatását veszítette el, s miért. Ezután lehet átgondolni, miként szerezhetők vissza. Ugyanakkor azt is át kell tekintenie, kiket és miért tartott meg támogatóinak táborában.

Ehhez meg kell vizsgálnunk, miért voltak elégedetlenek pártjukal az egyes választók.

A választási eredmények azt mutatják, hogy a szavazatvesztés nem oszlott meg területileg arányosan. Tehát okunk van feltételezni, hogy a negatív hatások – legalábbis részben – regionális, esetleg helyi gyökerűek. Azaz sokak távolmaradását a helyi, illetve regionális helyzettel magyarázhatjuk, tehát a helyi, illetve regionális politikával szembeni elégedetlenségükkel. Ugyanakkor országos okai is vannak.

A szavazatvesztés területi megoszlását tekintve látható, hogy az ország tisztán szlovák lakosságú vidékein jelentősen csökkent az MKP-t választók száma a négy évvel ezelőtti rekorderedményhez viszonyítva. S jóllehet az ország déli részén nem választhatók el a magyarok szavazatai a szlovákokétól, nagy valószínűséggel állíthatjuk, hogy itt is kevesebb szlovák szavazott az MKP-ra.

A feltételezhető okokat az alábbiakban foglaljuk össze:

A protesztoszavazatok nagyobb arányban áramoltak az ellezékhez. A kormánynak a korábbinál sokkal kevésbé sikerült olyan törésvonal meglétét demonstrálnia, amelyik a demokrácia megtartása vagy megszűnése mentén osztotta volna meg a politikai pártokat. A Smer nem tűnt akkora veszélyforrásnak az alkotmányos demokrácia megtartásának szempontjából, mint korábban a HZDS. Ezért a kormány szlovák pártjaiból kiábrándult, de az alkotmányos demokráciát megőrizni kívánó szlovák választók számára az MKP immár nem volt az egyetlen alternatíva.

Másrészt az elmúlt választási időszakban több botrány, illetve nehezen magyarázható politikai döntés, politikusi magatartás kötődött az MKP-hez, mint a korábbi választási időszak során. Emiatt okkal felételezhető, hogy a szlovák választók közül kevesebben vélték úgy, hogy az MKP áll a legközelebb az elképzeléseikhez, mégha a szlovák pártok többségének botrányai nem is mutattak lényeges eltérést az előző ciklushoz képest.

A választásokat megelőző felmérések azt jelezték, hogy a magyar választópolgárok az alábbi okok miatt voltak elégedetlenek az MKP-vel:

1. táblázat. Ön miért nem választaná a Magyar Koalíció Pártját?

	Április	Május
Egyes politikusai korruptak	22,6%	24,0%
Egyéb	20,6%	18,0%
Problémáim vannak a helyi politikusaival a lakóhelyemen	12,9%	15,3%
Nem oldja meg a szlovákiai magyarok számára fontos kérdéseket	11,4%	7,1%
Nem képviselik az én érdekeimet	10,7%	11,8%
Nem bízok az MKP-ban	6,9%	8,0%
Az MKP képviselői az elmúlt négy évben rosszul dolgoztak	5,4%	5,1%
Nem védi a szlovákiai magyarok érdekeit	4,5%	4,2%
Nincsenek hiteles politikusai	3,0%	4,9%
Az MKP kiszámíthatatlan politikai erő	2,2%	1,7%
Összesen	100,0%	100,0%

Forrás: Mészárosné dr. Lampl Zuzsanna: *Parlamenti választás 2006*. Kézirat. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006. (A 2006 áprilisában és május–júniusban lefolytatott kérdőíves felmérés összehasonlított eredményei.)

A fentieket érdemes összevetni a párt pozitívként értékelt vonásaival.

2. táblázat. Ön miért választaná a Magyar Koalíció Pártját?

	Április	Május
Nincs más választásom	25,9%	28,3%
Védik a szlovákiai magyarok érdekeit	22,1%	21,0%
Megbízok bennük	14,1%	16,0%
A szlovákiai magyarok számára fontos kérdéseket oldanak meg	12,2%	10,4%
Az én érdekeimet is képviselik	9,1%	8,9%
Fontos kérdésekben jobbak a többi pártnál	5,8%	5,1%
Hiteles politikusai vannak	3,7%	4,1%
Velük a stabilitást választom	3,7%	2,8%
Az elmúlt négy évben jól dolgoztak	3,5%	3,4%
Összesen	100,0%	100,0%

Forrás: Mészárosné dr. Lampl Zuzsanna: *Parlamenti választás 2006*. Kézirat. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006. (A 2006 áprilisában és május–júniusban lefolytatott kérdőíves felmérés összehasonlított eredményei.)

A megkérdezettek a válaszok sorrendiségét állították fel mindkét esetben. A két csoport több ponton is összecseng. A pozitívan válaszolók legnagyobb csoportja jelezte, hogy nincs más választása, azaz válasza nem köthető valamilyen pozitív értékhez, hanem a többi pártot tartja rosszabbnak. A második legnagyobb csoport olyan pártnak látja az MKP-t, amelyik védi a szlovákiai magyarok érdekeit, illetve az ötödik csoport látja úgy, hogy az ő érdekeit is védi a párt. A kettő együtt több mint 30%-ot tesz ki.

Ugyanakkor csak mintegy 12% választaná amiatt az MKP-t, mert a párt a szlovákiai magyarok számára fontos kérdéseket old meg. Azaz a párt sokak számára érzékelhetően képviselt fontos érdekeket az elmúlt választási időszakban. Ugyanakkor jóval kevesebben vallják azt a nézetet, hogy ebben az időszakban az MKP fontos nemzetiségi problémákat oldott meg.

Ennek a pártkötődési szerkezetnek a másik oldala is többé-kevésbé az előbbi képet erősíti. A megkérdezetteknek csak jelentéktelen része (4,5%-a) elégedetlen amiatt, hogy a párt nem képviseli a szlovákiai magyarok érdekeit. A másik oldalon több mint 35%-uk nehezményezi a pártban megjelenő korrupciót, illetve a helyi politikaival kapcsolatos problémákat. Mindkét adat kapcsolható a korlátozott, tehát egyéneket, illetve csoportokat érintő érdekképviseleti jelleghez.

A párt mindenekelőtt ügyeket intéz, aminek megjelennek a pártra nézve negatív velejárói is. Egyesek ügyeinél sikerrel járt, másokénál nem. Sőt, egyesek érdekeinek sikeres képviselete gyakran mások érdeksérelmével járt. Ezt pedig csak akkor viseli el a választó pártpreferenciájának megváltoztatása nélkül, ha egyrészt semmilyen alapvető formális és informális szabály nem sérül a folyamat során, de vannak olyanok is, akik még az ilyen esetekben sem tudnak eltekinteni érdeksérelmeiktől. Másrészt pedig, ha valamilyen alapvetőnek tartott érték köti a párthoz, olyan, ami nyilvánvalóan fontosabb a pillanatnyi érdeksérelmenél. Ilyenek az alapvető nemzeti célok, amelyekről később szöveglünk.

Nos, az első feltétel sérülése az egyik jól kivehető oka a negatív választ adók motivációjának. Ami pedig a másodikat illeti, a megkérdezetteknek csak a negyedik legnagyobb csoportja, pontosabban 12,2%-a látja olyan pártnak az MKP-t, amelyik a szlovákiai magyarok számára fontos kérdéseket old meg.

Vizsgáljuk meg, milyen tényezők okozhatták az említett helyzetet!

A párt kormánypártnak nyilvánvalóan több egyén és társadalmi csoport ügyét tudta sikerre vinni. Elég áttekinteni az egyes MKP-s minisztériumok tevékenységét. Csakhogy ez a nyilvánvaló eredmény csak részlegesen jelenhetett meg a párt kommunikációjában, s még korlátozottabban a párt választási kampányában. Emiatt a szlovákiai magyar közvélemény nagyobbik része nem ismerhette meg az összesített adatokat. Ugyanakkor külön-külön számosan tájálkozhattak az őket érintő intézkedésekkel, támogatásokkal.

Nem tudható, hogy a párttól elfordulók milyen ügyeik intézésével elégedetlenek, mely érdekeik nem nyertek képviseletet. A vizsgálatból annyi kiderül, hogy az elintézetlen ügyek nem kis hányada helyi, esetleg regionális jellegű, amit a választók egy része a parlamenti választásokra is kivetíthetnek. Az ilyen természetű elégedetlenséget egyébként jól mutatták az utolsó megyei választások.

Továbbá az is kiderült, hogy a párt támogatóinak csak aránylag kis része látja olyannak a pártot, amelyik a magyar kisebbség egésze szempontjából fontos ügyeket old meg. S ugyanezek hiányát nehezményezi az elfordulók nem kis csoportja is.

Melyek lehetnek ezek?

Két szempontot vehetünk alapul: Az egyiket nevezzük a magyar kisebbségpolitika hosszú távú céljainak. A másikat pedig azok a tényezők alkotják, amelyet a nacionalizmus kérdéskörének modern szakirodalma a nemzeti mivolt legfontosabb elemeinek tart.

A párt az elmúlt időszakban kilépett a hagyományos és korábbi kisebbségi felfogás témaköreiből (kultúra, oktatásügy, autonómia, intézményrendszer stb.), helyette a gazdasági fejlesztést, a támogatások lejjuttatását preferálta elsősorban helyi és regionális szinten. Ez új elemet jelentett a korábbi időszakhoz képest, ráadásul mindehhez eszközrendszerrel is rendelkezett (pozíciók, minisztériumok, döntési lehetőségek, anyagi eszközök). Ugyanakkor a nemzeti lét fontos hagyományos elemei továbbra is értékékként maradtak meg, amelyekre sokkal intenzívebben kellett volna reagálni (és nemcsak a retorika szintjén), és amelyek – megítélésünk szerint – az ellenzéki pozícióból újra felértékelődnek. Márcsak azért is, mert a korábbi gazdasági és támogatási elemek nem állnak a párt rendelkezésére, maximum azok ellenőrzésében és a negatív jelenségek demonstratív felmutatásában jelenhetnek meg.

Melyek is a nemzeti kisebbségi mivolt legfontosabb elemei?

Politikai képviselet

A nemzeti identitás politikai formát is ölt, mivel ennek egyes elemei effektív képviselet nélkül érvényesíthetetlenek, illetve jobb esetben is nehezebben érvényesíthetők.¹

Politikai képviselete tekintetében az MKP minden szinten képviselethez kíván jutni az adott állam képviseleti testületeiben. Azaz képviseltetni szeretné magát az ország parlamentjében, megyei önkormányzataiban, valamint a települési önkormányzatokban. Ugyanakkor a képviselet mindegyik szintjén problémát jelenthet a leszavazhatóság a szlovákiai magyarok nemzeti identitását lényegileg érintő kérdésekben. Ezért szükségesek olyan sajátos jogok, amelyek a kisebbségek saját hatáskörébe tartoznak.

Hozzá kell tennünk, hogy a kisebbségi önkormányzatok ügyének sikerre vitele ma még nehezebb, mint az előző két kormányzati ciklusban. Képviselete azonban éppen a kialakult körülmények közt fontos lehet.

De látni kell, hogy az autonómia egyes formái csak részben tudnák helyettesíteni a kormányzati részvételből eredő hatalmi befolyást. Az állítás persze fordítva is igaz, a kormányzati részvétel is csak részben jelent olyan döntéshozatali helyzetet, amellyel az autonómia egyes formái rendelkeznek. És éppen ezen eltérések okán marad fontos a kormányzati részvétel a magyar kisebbségek számára.

Országos kérdésben a mindenkori kormány hoz döntést, amely a magyarokat is érinti. S több, kifejezetten a magyarokat érintő kérdésben autonómiák létrejötte esetén is kormányzati hatáskörben maradnak egyes döntések. Ez az összefüggés persze nem fosztja meg a kisebbségi önkormányzatot jelentőségétől, hiszen nélküle több kulcsfontosságú területen fennmarad a leszavazhatóság lehetősége, és ezzel együtt az akadályozás és késleltetés gyakorlata. Ezért érdemes átgondolni képviseletének módozatait a mostani ellenzéki pozícióban. A másik problémát pedig választóinak effektív képviselete jelenti ellenzéki pártként.

Az MKP kettős kihívással néz szembe a jelenlegi helyzetben a képvislet kérdésében. Meggyengült az a kép, amely az elmúlt nyolc évben választói többségében kialakult, nevezetesen, hogy számos, őket egyénként, illetve valamely társadalmi csoport tagjaként érintő konkrét ügyet képes hatékonyan képviselni („elintézni”), hiszen a párt ellenzékbe került. Csak az olyan regionális és helyi önkormányzatokban marad meg ez a lehetőség, amelyekben a párt képviselői alkotják a többséget, illetve a koalíciós többséghez tartoznak. Csakhogy ezek a pozíciók nem képesek ellensúlyozni az elvesztett kormányzati lehetőségeket és forrásokat.

A nyelv kérdése

A nacionalizmusok egy részének egyik legfontosabb eleme a nyelvi identitás, s így van vele a szlovákiai magyarság is.²

1989-et követően a szlovákiai magyar politika deklarált politikai célja volt a magyar nyelv hivatalossá tételének elérése.

Mint tudjuk, az európai nacionalizmusok az esetek többségében egyben nyelvi nacionalizmusok is. Egy adott nyelvet akarnak az állam nyelvévé tenni, amivel el akarják érni, hogy ez uralja a közéletet. Ennek a nyelvnek kell az irodalom és a tudomány nyelvévé válnia, így olyan modernizált formát ölt, ami előnyösebb helyzetbe hozza más nyelvekkel, illetve nyelvjárással szemben. A modernizált hivatalos nyelv ismerete és használata tehát nemcsak az állammal való kapcsolat feltétele, hanem társadalmi követelménnyé is válik.

A szlovákiai magyarok identitásának megtartásához nem kevesebb kell, mint nyelvük egyenjogúsítása, azaz hivatalos használatának joga, közéleti szerepének arra a szintre emelése, amelyen a hivatalos szlovák nyelv van. Ugyanakkor senki sem szorgalmazta a magyar nyelv hivatalossá tételét az állam teljes területén, de ott, ahol a magyar kisebbség hagyományosan nagy számban él, igen. A két regionális egyenrangú hivatalos nyelv nem ismeretlen jelenség Európában, tehát működő mintákra is támaszkodhatnak azok, akik az elképzelést érvényesíteni szeretnék országukban.

Csakhogy az elmúlt négy esztendőben nem történt jelentősebb, mindenki számára érzékelhető előrelépés ebben az irányban. (Vagy ha voltak is eredmények, ezek csak nagyon kevesen éltek.) Jól mutatja ezt a *Kisebbségi és regionális nyelvek európai chartájának* sorsa. A dokumentum tényleges alkalmazása mindmáig késik. A jelenlegi jogi helyzet pedig azt eredményezte, hogy az utcán, az üzletekben, az út menti reklámfeliratokon, az óriásplakátokon, a nyilvános helyek túlnyomó többségében a szlovák nyelv dominanciája szinte korlátlaná vált. A települési önkormányzatoknál a magyar nyelv használatát az érvényes nyelvtörvény értelmében ugyan – elvileg – igényelheti az egyén, csakhogy a szlovák nyelvvel való egyenrangú használata az önkormányzat számára nem kötelező. Sőt, nem is lehetséges, mivel mind mai napig nem létezik a szlovák joganyag magyar nyelvi normája. Valamint megfogalmazott nyelvhasználati igényéhez kockázatot is kapcsolhat az ügyeit intéző polgár, hiszen aggodalma szerint, azt is kockáztatja, hogy egy esetleges nemzeti érzelmű szlovák hivatalnok megnehezítheti ügyének elintézését. Továbbá hiányoznak a kisebbségi nyelvhasználattal járó és azt lehetővé tevő költségvetési anyagi források is.

A megoldás kétségkívül a magyar és a szlovák nyelv egyenlő jogállása volna a magyarok régiókban. A célkitűzés jelentős ellenállásba ütközik, ámde a fokozatos előrehaladás lehetségesnek tűnik.

Ebben a kérdésben ugyanis többféle cselekvési tere is van az MKP-nak. Az egyik a nyelvi jogok kiterjesztésének demonstratív elemeket is tartalmazó politikai képvislete. A másik a kérdésről folytatott társadalmi vita politikai támogatása. A harmadik pedig a magyar nyelv nyilvános használatának jelentős kiterjesztése a közéletben. Az MKP által irányított önkormányzatok sokat tehetnek ezért saját hatáskörükben, helyi vállalkozókra gyakorolt hatással, valamint a párt országos vezetésével együtt, esetleg egy, a magyar nyelv nyilvános használatát erősítő mozgalom indításával és támogatásával.

Kultúra és oktatás

A kultúra és oktatás jelentősége a nemzeti identitás kialakulásában és megtartásában a nacionalizmus megjelenése óta ismert.³

A szlovákiai magyaroknak teljes kulturális intézményrendszerre van szükségük, és maguk kívánják igazgatni oktatásügyüket és kulturális életüket.⁴

A kisebbségi magyarok 1989 után kétféle elvárást fogalmaztak meg oktatási intézményrendszerükkel kapcsolatban. Egyrészt azt kívánják, hogy legyen magyar iskola az alap- és középiskolák mindegyik típusában. A másik igényük pedig a felsőoktatással kapcsolatos, szeretnék, ha saját felsőoktatási intézményeik lehetnének.

Kulturális intézményrendszerük vonatkozásában két egymással összefüggő igényről beszélhetünk. A kisebbségi magyarok szeretnék, ha intézményeik kulturális életük minden fontosabb területét lefednék, s számarányukhoz mérten olyan támogatást kapnának, mint a többségi nemzet hasonló intézményei. Ez alatt általában arányos pénzügyi támogatást értenek. Ámde fel kell hívnunk a figyelmet két további támogatásforma fontosságára is, a kulturális életük és oktatásügyük politikai segítésére, valamint nyilvános megbecsülésére az állam tisztségviselői részéről.

A kisebbségeknek mindenre persze kulturális életük minden szintjén szükségük van. Tehát nemcsak országos intézményeik, hanem a helyiek és a regionálisak is hasonló támogatásban s elbánásban részesüljenek, mint a többségi kultúrához tartozók.

A második igény kulturális intézményeik s intézményrendszerük fejlesztésének joga és tényleges lehetősége.

Az intézményrendszer kiépítésében jelentős előrelépés történt az elmúlt két választási időszakban. A magas kultúra legtöbb területén (oktatásügy, tudományosság, művészetek) számos korábban hiányzó intézmény és ismétlődő rendezvény működött sikeresen, illetve jött létre. Persze ezek presztízse még jócskán elmarad a szükségestől, de az intézményhálózat számos fontos eleme létrejött. A jelen helyzetben mindenekelőtt megtartásuk a tét, s ennek természetesen politikai vonatkozása is vannak.

Megítélésünk szerint, az intézmények támogatása és főleg presztízisének, szerepének hangsúlyozása az MKP szempontjából is nagyon fontos, hiszen kampányok esetén fontos szerepük van, és egyfajta háttérbázisát is alkothatja a pártnak kormányzati, de különösképpen ellenzéki szerepben. És nem csak a Csemadokról van szó, hanem a közben kialakult szakosodott civil szervezetekről, oktatási intézményekről stb. Ez a terület az elmúlt időszakban nem igazán kapta meg azt a politikai és anyagi támogatást, amely megillette volna.

Terület és helyzet

A nemzeti kisebbségek számára mindenütt nagy fontossággal bír, hogy országuk belső területi felosztását, tehát megyéik, járásaik, községeik határát oly módon vonják meg, amelyben a lehető legkisebb számban válnak regionális kisebbséggé.⁵

A magyar kisebbség szintén olyan területi státust kíván szerezni, amelyben sajátos jogait területhez kötötten is gyakorolhatja.

A magyar többségű területeknek sajátos hatásköröket juttatnának, éppen a kultúra, az oktatásügy és a nyelvhasználat területén, persze más területi egységekhez hasonló egyéb hatásköreivel is élhetne.⁶

Sőt, az is felmerült, hogy e jogok és lehetőségek egy része a regionális és helyi kisebbségben élő magyarokat is megillessék.

További fontos célként fogalmazódott meg a magyarlakta területeknek az állam eszközeivel történő gazdasági fejlesztése, a gazdasági elmaradottság, a munkanélküliség felszámolása. Ugyanakkor oly módon szeretnék elősegíteni régióik gazdasági fejlődését, hogy ne borítsa fel a már kialakult nemzetiségi arányokat. E téren kétféle elvárás fogalmazódik meg a kisebbségek körében:

1. Az általuk lakott régiók gazdasági fejlesztése ne maradjon el a többségi nemzet által lakottaktól, s az esetleges fejlesztés a régió adottságaira épüljön.

2. Az állam által is befolyásolt fejlesztés ne irányuljon településszerkezetük felbomlasztására, s a többségi nemzethez tartozók betelepítésére. Hasonlók az elképzeléseik régiójuk infastrukturális fejlődéséről is.

Ez az a terület, ahol szinte semmilyen előrelépésre sem lehet számítani az elkövetkező időszakban. Sőt, jelenleg a pártoknak sincsenek a kezében olyan politikai eszközök sem, amelyekkel jelentősebben befolyásolhatná ezt a folyamatot. Ugyanakkor az MKP volt kormányzati tisztviselői jelentős szakmai támogatást nyújthatnak az EU-s pályázatok elkészítésénél, hiszen ezen a téren megmaradt a pályázás némi esélye.

Emellett fontos lehet a fenti szempontok iránti igény fenntartásának időnkénti megjelenítése éppen a választói viselkedés szempontjából.

Szimbólumok

A magyar kisebbségek tagjai közül sokan látnák szívesen, ha hivatalos szintre emelnék a magyar kisebbség szimbólumait. Értelmezésünk szerint ezzel szeretnék elérni, hogy államuk szimbolikus jelét adja nemzeti méltóságuk tiszteletének.⁷

A szimbolikus kommunikáció terén az MKP több hagyomány hordozója. A mostani helyzetben azonban át lehetne gondolni, mely új tartalommal kellene megtölteni a magyar kisebbség ünnepeit és díjait.

Kormányzás

A szlovákiai magyarok többsége továbbra is szeretné, ha politikai reprezentációja részesedne a végrehajtó hatalomból, tehát bekerülne az ország kormányába.

Az országos ügyek eldöntésében való részvétel felelősségvállalást jelent az ország egészéért, s így növeli az adott kisebbség tekintélyét a többség szemében. Si-

keres, sőt akár csak elfogadható kormányzás esetén az ország politikai életének természetes részeként tekintenek az adott kisebbségre.

Ha az adott kisebbség politikai reprezentációja nem tagja a kormánynak, akkor az ellenzék része. A mindenkori kormány ellenfeleként nemcsak a kisebbségi célok elérése nehezebb, hanem a többségi nemzethez tartozók számottevő része szemében a kormánnyal, sőt a többségi nemzettel való szembenállás egyben az állammal való szembenállást is jelenti. Az ilyen közhangulat pedig szinte minden kisebbségi cél elérését veszélyezteti.

Ami a fenti célokat illel, azok jelentős része a klasszikusnak nevezhető nemzeti emancipációs célok közé sorolható. A modern nyelv hivatalossá tétele s közéleti egyenrangúsítása, a magas kultúra szabad nemzeti fejlesztése, a közművelődés nemzeti jellege, a legfontosabb közösségi szimbólumok (virtuális tér) államivá emelése azok közé a célkitűzések közé sorolható, amelyek már a modern nemzetek kialakulásakor megjelentek. De ide tartozik a gazdasági felemelkedés és a politikai képviselőlet kérdése is.

Alkotmányos értékek

A Magyar Koalíció Pártjának jelentős szerepe van az ország alkotmányos értékrendjének alakításában, s persze felelőssége is ehhez a szerephez mérhető.

Bármilyen alkotmányos változás, tehát a politikai intézményrendszer a kisebbségek alapproblémáit is orvosló változtatása, valamint a jogok olyan körének elfogadása,⁸ amelyek megfelelnek a szlovákiai magyarok elvárásainak, és lehetővé teszi nemzeti fejlődésüket. Ehhez azonban sohasem elegendő az adott kormányra gyakorolt nyomás. Az alkormányosság forrásának, a nép alkotmányos értékrendjének is változtatnia kell.⁹ Ebben a folyamatban rendkívüli fontossággal bír e célok elfogadtatása. Elfogadtatásukhoz azonban világosan meg kell őket nevezni, majd oly módon érvelni mellettük, hogy az azokban, akik nem érdekeltek a magyar kisebbség egyenlőtlen helyzetének fenntartásában, ne ébresszen félelmet. Sőt, számolni kell azzal is, hogy a nemzeti egyenlőtlenség fenntartásában közvetlenül érdekeltek mindent megtesznek a félelem felkeltéséért s fenntartásáért.¹⁰ Ám mégsem lehetetlen az ilyen politikai beszédmód, még ha nem is könnyű. Hiszen az érvelők hivatkozhatnak hagyományokra, tapasztalatra, ősrégi örökségre.¹¹

Velük szemben a nemzeti identitás egy modernebb és nagyobb eredményeket ígérő változatát kellene megjeleníteni a párt kommunikációjában. A magyarok magyarként történő elfogadása a szlovák közvélemény jelentős részéről¹² szükséges ahhoz, hogy a többség a nemzeti szabadság természetes velejárójának tekintse a nemzeti létezés megfelelő feltételeit az ország mindegyik polgára számára.¹³

Egy ellenzéki párt stratégiája

A magyar és szlovák szavazók megtartásának egyik fontos eszköze a problémáikkal történő szakszerű foglalkozás ellenzéki pártként is. Az MKP előtt a kormányzást követően ott a lehetőség, hogy a szakpolitikák tekintetében ne fogadja el az SDKÚ dominanciáját, hanem kialakítsa a maga szakszerű s így prezentálható álláspontját minél több fontos kérdésben. Az ehhez szükséges szakértői háttér jelentős részben kialakult a kormányzás idején. Ellenzékben nem ártana megtartani ezt a bázist.

Az esetleges ellenzéki együttműködés motorjává is válhatna a párt, ha az ellenzéki együttműködés ügyének demonstratív képvisellete összekapcsolódna a legkülönbébb gondok, a problémák szakszerű képvisletével; s ez az ellenzékben is jelentős szavazatnyereséget eredményezhetne.

Amint az már kiderült, az MKP erős elfogadottságát nem rendíti meg az alapvető fontosságú magyar ügyek vitele sem abban az esetben, ha a párt tisztviselői egyértelműen, s nem kétértelműen fogalmazzák meg ebbéli céljaikat. Azaz nem használnak olyan fogalmakat, nem tesznek olyan gesztusokat, s nem jelennek meg olyan rendezvényeken, amelyekből pl. a határváltoztatás rejtett üzenete is kiolvasható. Az ilyen üzenetet ugyanis az éppen erre érzékeny szlovák közvélemény azonnal megfejtí.

Kisebbségi vagy regionális párt

Egy felmerült dilemma: kisebbségi párt vagy regionális párt. Nos, ez ideig az MKP alapvetően kisebbségi pártként, dominánsan a magyar kisebbség pártjaként jelentette meg magát, s választói túlnyomó többsége is közülük került ki. Ugyanakkor olyan pártnak is mutatta magát, amelyik az egész ország ügyeivel foglalkozva alternatívát kínál a szlovák választóknak is, s rendszeresen megkapja a szlovák választók egy kisebb, de nem lebecsülhető csoportjának a szavazatát. Nem mellékes szempont, hogy ők az ország egészében elszórtan laknak, s nem koncentrálnak egy régióba.

Egy regionális párt sikere viszont attól függ, hogy létezik-e olyan regionális sajátosság, amelyik az adott régió lakosai számára felülírja az egész országra jellemző politikai különbségeket. Azaz valamiféle regionális törésvonal az adott régió és az ország többi rész közt a régió választópolgárai számára jelentősebbé válik minden egyéb politikai szempontnál.¹⁴ Következésképpen a nemzetiségi hovatartozásnál is, és így az adott régióban mindannyian, szlovákok, magyarok s más nemzetiségűek, zömükben egy pártot választanak, minden egyebet félretéve.

Ilyen szempont azonban nem létezik Dél-Szlovákiában. A választópolgárok zömét a nemzetiségi célok képvisellete köti az MKP-hoz.

Jegyzetek

1. A nemzeti identitás politikai dimenzióját számos szerző elemzi, lényegében véve Rousseau óta. De különbséget kell tennünk az adott állam polgárainak és a nemzet azonosításának rousseau-i elképzelése, valamint a politikai képviseletnek az adott ország nemzeti sokszínűségéhez történő hozzáigazítása közt, amit a multikulturalizmus nem egy képviselője vall.
2. A nyelvi identitás a nacionalizmus koncepciójának fejlődésében megjelenik mind a történelmi ősiséghez való kapcsolat eszközeként, például Herdernél; mind pedig a modernitás feltételeként, például Benedict Andersonnál (vö. Anderson, Benedict: *Imagined Communities*. London–New York, Verso, 1999, 67–82. p.). Az anyanyelv hivatalos nyelvévé tétele a modern lét egyik fontos eleme, ami hatással van a közélet nyelvére, valamint magára a nyelvfejlődésre is. Következésképpen a nemzet versenyképességének egyik, államon belüli feltétele.
3. A két terület a magas kultúra alakítója, valamint egyben populárisává tételének eszköze. A magas kultúra jelentőségére Ernest Gellner mutat rá, aki szerint nemzeti adaptáció és

- versenyképesség nélküle a modern világban elképzelhetetlen, s különösképpen igaz ez a még kiélezettebb versenyhelyzetben élő nemzeti kisebbségekre (lásd Gellner, Ernest: *Nations and nationalism*. Oxford, Blackwell Publishers, 1993, 35–38. p.).
4. Ezt jelzik a szlovákiai magyar pártok programjai 1989 után (lásd Bárdi Nándor–Éger György [szerk.]: *Útkeresés és integráció. Válogatás a határon túli magyar érdekvédelmi szervezetek dokumentumaiból 1989–1999*. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000.).
  5. A nemzeti kötődés területi vonatkozásaival már a nacionalizmus korai teoretikusai foglalkoznak. Rousseau kapcsán egy állam polgárai alkotják a nemzetet, tehát kötődnek az állam területiségéhez. Hasonlóan fogalmaz J. S. Mill, hangsúlyozva, hogy az államhatároknak egybe kell esniük a nemzet hatáiraival. Lord Acton mutat rá, hogy ennek nem kell feltétlenül így lennie, tehát egyazon államban többféle nemzeti csoport is élhet. Ugyanakkor nyilvánvalóan tekinthetjük, hogy az állam belső szerkezetének, s ezen belül közigazgatási és önkormányzati szerkezetének amennyire csak lehet, kerülnie kell azt a hibát, hogy regionális s közigazgatási kisebbséggé is tegye az országos szinten egyébként is kisebbségben élőket.
  6. Nyilvánvaló, hogy politikai képvislet nélkül egyik cél sem érhető el, és elérésük esetén sem alkalmazhatók hatékonyan a velük járó jogok, pozíciók és erőforrások. A nemzeti hovatarozás politikai dimenziója tehát mindenképpen fennmarad.
  7. A nemzeti szimbolika jelentősége közismert. Az ünnepek, a jelképek, a kitüntetések, s bármi, ami a közösség számára valami nemzetileg fontosat jelképez a nemzeti csoport életének lényeges része. Elismerése mások által, s mindenekelőtt az állam által, amelyekben élnek; egyben annak elismerését is jelentik, amit e jelképek jelképeznek. Bekapcsolásuk az állami szimbolikába azt üzeni, hogy a más nemzetiségű emberek más nemzetiségüként alkotói az államnak. John Breully szerint kulturális jeletéshez gyakran ideológiai jelentést is kapcsolnak a nemzeti szimbólumok (lásd Breully, John: *Nationalism and the State*. Manchester, Manchester University Press, 1993, 64–71. p.).
  8. Will Kymlicka *Multicultural Citizenship* című munkájában elemzi a legnagyobb részletességgel azt a kérdést, hogy a különféle kisebbségeknek különféle jogokra van szükségük.
  9. Ulrich K. Preuss az alkotmányosság lényegi jellemzőjének tekinti azokat az alkotmányos rendben gyökerező közös ideákat, elveket és értékeket, amelyek mentén születhet meg a döntés, hogy az adott társadalom tagjai részesedhetnek a kormányzati hatalomból (vö. Preuss, Ulrich K.: *The Political Meaning of Constitutionalism*. In Bellamy, Richard P. (ed.): *Democracy and Sovereignty: American and European Perspectives*. Avebury, Aldershot, 1996, 12–13. p.).
  10. A nemzeti identitásnak az etnikai örökséghez kötődő érzelmi felfogását valló elméleteket mutatja be kiválóan Umut Özkrimli (*Theories of Nationalism*. New York, Palgrave, 2000, 167–189. p.).
  11. Uo. 64–84. p.
  12. A nemzeti identitásnak az is fontos kérdése, hogy mennyire fogadja el az adott egyént a csoport (lásd Kis János: *Túl a nemzetállamon*. In uő.: *Az állam semlegessége*. Budapest, Atlantisz Kiadó, 1998, 140–142. p.).
  13. Az egyén nemzeti identitását a csoport által kínált feltételek is jelentősen befolyásolják (lásd Song, Miri: *Choosing Ethnic Identity*. Cambridge, Polity Press, 2003, 40–41. p.). A nemzeti többség kínálhat olyan feltételeket, amelyek nemzeti identitásuk megőrzésében segítik az állam minden polgárát.
  14. A törésvonalak tartósan létező oppozíciók sorából tevődnek össze (lásd: Seymour, Martin Lipset–Stein, Rokan: *Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments*. In Mair, Peter (ed.): *The West European Party System*. Oxford, Oxford University Press, 1990, 99–101. p.). Tehát a jelenlegi, főként nemzeti különbségeket ezeknél erősebb politikai kötődést jelentő regionális ellentéteknek kellene felváltaniuk a társadalmi élet legfontosabb területein.

LÁSZLÓ ÖLLÖS

THE PARTY OF HUNGARIAN COALITION AFTER THE PARLIAMENTARY ELECTIONS IN 2006

At the parliamentary elections in 2006 the Party of Hungarian Coalition received 269 111 votes, with which it lagged behind the number of votes received four years ago. At the same time, 54,67% participation from four years ago, the number of votes of this year resulted the highest one up to now, that was 11,68%. The MKP in order to receive better voting results in the future, had to examine what were the social groups whose support it lost and why. After this it can be considered the way how to get them back. At the same time it should also be considered whom and why it remained in its supporters.

The MKP faces double challenge in the present situation in the issue of representation. On one hand the picture becomes weak that during the last eight years was created in the majority of voters, namely that it can effectively represent (manage) many concrete cases relating to them individually or as a member of a social group, since the party found itself in opposition. Only in such regional and local self-governments remains that opportunity in which the party representatives form the majority, and/or belong to the coalition majority. Although these positions do not enable to balance the lost governmental opportunities and sources.

In the issue of equal rights of the Hungarian and Slovak language the MKP has even several action fields. One is the political representation of language rights expansion containing even demonstrative elements. The second other is the political support of the social dispute on the issue. The third one is spreading Hungarian language usage in public life. Self-governments directed by the MKP can make a lot for this due to their competence, by influencing local entrepreneurs, and together with the national leadership of the party, any eventually by launching a movement that strenghtens and supports the public usage of the Hungarian language. In our opinion the support of cultural and educational institutions and mainly the emphasising its prestige and role from the point of view of MKP is very important, since in case of campaigns they have a very important role and can be a kind of background basis for the party present in government and mainly in the opposition. We are not talking only about Csemadok, but about civil organisations and educational institutions, etc. that has been formed. This field in the last period has not really received that political and financial support that should have.

For national minorities it is everywhere important that the inner territorial division of their country, that is the border of their counties, districts, and regions is withdrawn in such way that they become regional minorities in the least extent. The Hungarian minority wantds to receive such territorial status, in which it can excercise its specific rights relating to the territory. This is that question, where there can be no progress in the next period. Moreover, presently the party has no political tools in disposition, with which it could influence the process considerably.